

03.03.2022

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2021 / 983
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.1.2022/168
Karar Numarası : 2022/41
Başvuran : E.H.İ.İ.D.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : T.C. Sağlık Bakanlığı
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; ESHİD tarafından, adına başvuru yapılan Arnold Chari (beyincik sarkması) rahatsızlığına sahip engelli bir bireye sürücü olamayacağı yönünde verilen sağlık kurulu raporunun engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğu ve makul düzenlemelerin yapılmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvurucu dilekçesinde özetle:

a. 14.09.2021 tarihinde H.M. adlı kişinin yaşadığı ayrımcılık konusunda E.H.İ.İ.D'e yazılı olarak başvurarak hukuki destek talebinde bulunduğunu,

b. Ekli başvurusunda H.M'nin Arnold Chari (beyincik sarkması) ameliyatı olduğunu, engelli olduğuna dair raporu bulunduğunu,

c. Başvurucunun daha önce ehliyet aldığını, yıllarca aktif ve sorunsuz bir şekilde araç kullandığını 25.05.2021 tarihinde ise ehliyetini yenilemek üzere başvuru yaptığını ve bu kapsamda sağlık muayenesi olduğunu,

ç. H.M.'nin ilk muayenesini yapan İ... Ç.... ... No'lu Aile Hekimliği 04.06.2021 tarihli raporu ile Beyin ve Sinir Cerrahisi branşında uzman bir hekimin muayene etmesi gerektiğine dair görüş belirttiğini, bu nedenle H.A.'nın Ü... Hastanesinde branş uzmanlarınca muayene edildiğini ve 18.06.2021 tarihli rapor düzenlendiğini,

d. Uzman hekimler raporunda, Beyin ve Sinir Cerrahisi Uzmanı, komisyona sevk ederek engellilere özgü sürücü belgesi almasının uygun görüldüğü yönünde görüş bildirirken Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Uzmanının başvurunun doğrudan sürücü olamayacağı yönünde görüş bildirdiğini ve başvurunun bu karara itiraz ettiğini,

e. Fiziksel Tedavi ve Rehabilitasyon Uzmanının "sürücü olamaz" görüşünün günümüz teknolojisi değerlendirildiğinde makul olmadığını, başvurunun bazı hareketlerinin kısıtlılığı gerekçe gösterilerek bu şekilde bir rapor verildiğini, ancak halihazırda birçok araç kullanıcısının bütünlüğüne arkaya çevirmesi gerekmeden araç kullandığını, sürücü kurslarında da kafanın komple arkaya dönmesini öneren bir sürüş tekniğinin hiçbir koşulda öğretilmediğini,

f. Başvurucunun araç kullanırken aynalara bakmakta herhangi bir sıkıntı yaşamadığını, ayrıca aracında normal ve kör nokta aynası bulunduğunu ve park ederken geri dönüş kamerası ve

park sensörünün olduğunu, başvuru hakkında makul düzenlemeler yapılarak verilmesi mümkün olan sürücü belgesine erişemediğini,

g. Başvurucunun idarenin bu işleminin Engelliler Hakkında Kanun ve BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme başta olmak üzere temel mevzuata aykırı olduğunu ve özellikle makul düzenlemelerin yapılmadığını belirterek 10.09.2021 tarihinde ilgili işlemin yarattığı hak ihlali ve ayrımcılığın giderilmesi istemiyle CİMER aracılığıyla ilgili idareye başvurduğunu,

h. Özellikle gelişen teknolojik durum değerlendirildiğinde, özel tertibatlı araç kullanımını gözetmeyen bu yönetmelik maddesinin uluslararası düzenlemelere aykırılık teşkil ettiğini ve engellilik temelinde ayrımcılık yarattığını,

1. Başvurucunun çalışan, kendi yaşamını idame ettiren bir birey olduğunu, annesine bakmak ve aile geçimini sağlamakla yükümlü olduğundan dolayı başvuru hakkında sadece genel değerlendirmelerle verilen sürücü olamaz kararının, başvurucunun yaşamını oldukça olumsuz etkilediğini, toplumsal yaşama katılmasının önünde bir engel teşkil ettiğini, birçok hakka erişimde diğer bireylere bağımlı hale gelmesine neden olduğunu,

i. H.M.’nin yaşadığı olayda objektif ve makul bir gerekçe gösterilmeksizin, başvurucunun benzer durumda olan engelli bireylerden de daha dezavantajlı duruma getirildiğini, sağlık raporunun başvurucunun araç kullanması konusunda fiziksel yeterliliğini tam ispat edemediğini, gelişen teknolojiyi ve bilimsel verilerine dahil edemediğini,

j. AİHM’in sıklıkla teorik veya soyut hakları değil, somut ve etkili hakların korunmasının hedeflenmesi gerektiğinin altını çizdiğini, başvurucunun sürücü olamaz yönünde verilen kesin raporun ölçsüz, başvurucuya aşırı bir yük getiren, objektif ve makul bir gerekçesi bulunmayan ayrımcı bir işlem olduğunu,

k. H.M.’nin kendilerine yaptığı başvurunun derneklerince incelendiğini ve durumun engellilik temelinde ayrımcılık oluşturduğunun değerlendirildiğini, dernek olarak ayrımcı muamelenin yarattığı olumsuz sonuçların giderimi isteminde bulduklarını ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Amaç ve kapsam” başlıklı 1’inci maddesine göre; “Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.”

4. 6701 sayılı Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde, “İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”; (g) bendinde, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

5. Aynı Kanun’un “Başvurular” kenar başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” Aynı maddenin dokuzuncu fıkrasına göre; “İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

6. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön İncelemenin Yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin birinci

fikrası uyarınca başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması gerekmektedir. Söz konusu fıkranın (b) bendine göre, "Başvurunun, Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı", (c) bendine göre, "Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı", (f) bendine göre, "Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı" incelenecek hususlar arasında yer almaktadır.

7. Aynı Yönetmeliğin "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 49'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; "Başvurunun, 48 inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir." Yine aynı maddenin altıncı fıkrası uyarınca; "Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

8. Mezkûr Yönetmeliğin "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesinin birinci fıkrasında, "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir." hükmüne yer verilmişken; ikinci fıkrasında, "Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir" hükmü mevcuttur.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. 6701 sayılı Kanun, Kurumun; insan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığı önlemek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere faaliyet yürüteceğini ve bu kapsamda başvuru üzerine veya resen incelemeler yapabileceğini hüküm altına almaktadır. Kurumun, başvurularının incelenmesine ilişkin olarak sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamı da 6701 sayılı Kanun ve bu Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmektedir.

10. Kurum, mezkûr Kanun'un 9'uncu maddesine göre ayrımcılık yasağı ihlalleri hakkındaki ve ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları inceleyebilmektedir. Anılan Kanun kapsamında, ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğünü iddia eden ya da özgürlüğünden mahrum bırakılan veya koruma altına alınan ve bu kapsamda herhangi bir hakkının ihlal edildiğini iddia eden herkesin Kuruma başvurması mümkündür.

11. Eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve özgürlüklerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi için gereken makul ve uygun tedbirlerin alınması amacıyla başvuruyu yapan E.H.İ.İ.D., adına başvuru yapılan Arnold Chari (beyincik sarkması) rahatsızlığına sahip H.M. hakkında sürücü olamayacağı yönünde verilen sağlık raporu nedeniyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarının Kurumumuzca incelenmesini talep etmektedir. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesine göre, ayrımcılık yasağı kapsamında bir ihlal iddiasında bulunan gerçek ve tüzel kişilerin Kuruma başvurması mümkündür. Yönetmeliğin 37'nci maddesine göre ise, başvuranın kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla temsil edilmesi durumunda, temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması gerekmektedir. Yönetmeliğin 35'inci maddesi, başvuranın tüzel kişi olması durumunda, yetkili kişinin yetki belgesinin aslı veya onaylı örneğinin başvuruya ekleneceğini öngörmektedir.

Bununla birlikte anılan düzenleme, tüzel kişiliği ilgilendiren konularda yapılan tüzel kişi başvurularına ilişkindir. Mezkûr derneğin başvurusunun, kendi tüzel kişiliğini ilgilendiren bir başvuru olmayıp H.M. adına yapılan bir başvuru olduğu görülmektedir. Başvuruyu yapan dernek lehine ayrımcılık yasağı ihlali iddiasına konu olabilecek bir zarar unsuru mevcut değildir. Dolayısıyla taraf sıfatı olmayan dernek tarafından yapılan başvurunun kabul edilemez olduğu kanaatine varılmıştır.

12. Öte yandan; E.H.İ.İ.D.'in adına başvuru yaptığı H.M.'nin 30.09.2021 tarih ve ... sayılı kayda alınan müstakil bir başvurusu bulunmaktadır. Ayrımcılık yasağı ihlali iddiasından zarar gören mağdur sıfatıyla H.M.'nin başvuru dosyası, 6701 sayılı Kanun'un amir hükümleri doğrultusunda incelemeye alınmıştır. Başvuru dilekçesi ve eklerinin yapılan ön incelenmesinde, başvurunun ön inceleme şartlarını taşıdığı tespit edilmiş ve başvurunun esas incelemesinin Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

13. Mezkûr Yönetmeliğin "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'inci maddesinin ikinci fıkrası, "Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir." hükmünü ihtiva etmektedir.

14. Bu çerçevede, H.M. adına başvuru yapan E.H.İ.İ.D. nezdinde verilecek kararın sonucuyla doğrudan doğruya ilgili olma ve ayrımcılık yasağı ihlali iddiasına konu olan olayda zarara uğrama unsuru mevcut olmadığı anlaşıldığından başvurunun; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile bu Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin yukarıda anılan hükümleri uyarınca kabul edilmez bulunması gerektiği kanaatine varılmıştır.

IV. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
 2. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
 3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,
- 18.01.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(İzinli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek
ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin
GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-onaylıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi